

HANS PLATZGUMER

BOGNEROV
PAD

roman

LEYKAM
international

HANS PLATZGUMER
BOGNEROV PAD
roman

NAKLADNIK
Leykam international d.o.o., Ilica 42, HR-10000 Zagreb
www.leykam-international.hr

ZA NAKLADNIKA
Jürgen Ehgartner

UREDICA
Eugenia Ehgartner

PRIJEVOD S NJEMAČKOGA
Igor Crnković

LEKTURA I KOREKTURA
Neli Mindoljević

© 2022 Leykam international d.o.o., Zagreb
Nijedan dio ove knjige ne smije se umnožavati, fotokopirati
ni na bilo koji drugi način reproducirati bez
nakladnikova pismenog dopuštenja.

Naslov originala: „Bogners Abgang”.
© 2021 Paul Zsolnay Verlag Ges.m.b.H., Wien

Knjiga je objavljena uz financijsku potporu
Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske.

 Bundesministerium
Kunst, Kultur,
öffentlicher Dienst und Sport

ISBN 978-953-340-148-5

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu
Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu
pod brojem 001145997.

FOTOGRAFIJA NA NASLOVNICI
Shutterstock

GRAFIČKO OBLIKOVANJE
Tvrtko Gregurić

TISKARA
Denona d.o.o., Zagreb

Tiskanje dovršeno u rujnu 2022.

HANS PLATZGUMER
BOGNEROV PAD

roman

S njemačkoga preveo
Igor Crnković

LEYKAM international

*Ništa ne utječe na raspoloženje i motiviranost,
ljudsko stanje i kvalitetu života,
kao i na naš osjećaj vlastite vrijednosti u
tolikoj mjeri kao poneka uvreda.*

Reinhard Haller, 2017.

*Mama, just killed a man
Put a gun against his head
Pulled my trigger, now he's dead*

Freddie Mercury, 1975.

IZ BOGNEROVIH RADNIH BILJEŽAKA

srijeda, 4. travnja 2018., 23:45

Od svih oružja kojima sam se bavio u ovome ciklusu, pištolj mi predstavlja najveći izazov. Prenijeti njegov karakter na papir tušem još je teže nego što je bilo u slučaju luka i strijele, kojima sam se prethodno bavio. Helmut ga je jutros donio i otad nabijeno oružje leži u atelijeru. Helmut je naposljetku shvatio da mi ga mora dati nabijena. Cilj mi je portretirati oružje u njegovoj brutalnosti, oljuštiti ga do njegove osobnosti, a ne prikazati ga kao mrtvu prirodu. Želim uhvatiti njegov smisao, a ne puku formu, više me zanima njegova unutrašnjost nego vanjšina.

Već čitav dan sjedim ispred Walthera PPK kalibra 7,65 mm, koji leži na mojem radnom stolu, i pokušavam doprijeti do njegove biti. Više i ne znam koliko je skica završilo u kanti za smeće. Tek sam navečer postao malo zadovoljniji rezultatima. Posljednji današnji portret doima se zastrašujuće stvarnim. Ili to samo umišljam od iscrpljenosti i prekomjerna rada? Čini mi se kao da na papiru prepoznajem objekt koji mi se otkriva. Koji isijava energiju. To oružje zavodi promatrača. Izaziva ga. Želi biti korišteno. Istodobno je i lijepo i nezgrapno. Koliko god djelovalo privlačnim, toliko je i odbojno. Pištolj nikada nije nedužan. Čak iako sam po sebi nije zao, on privlači zlo.

Kad ga uzmem u ruku, pištolj mi klizne u šaku oslanjajući se na palčanu uzvisinu. Oko rukohvata polažem tri prsta. Palac držim u zraku kao oslonac, a kažiprst

spuštam na okidač. Čekić nije nategnut, ali crvena točka na osiguraču upozorava: oružje je otkočeno. Već i laganim pritiskom mogao bih ispaliti smrtonosni hitac.

Točnije, sedam hitaca, jer u bubanj stane sedam metaka, tako je rekao Helmut. Ne namjeravam vaditi streljivo iz bubnja, ne želim pištolju oduzeti njegovu ubojitost. Želim mu pristupiti točno onakvom kakav jest. Ledenom, mrtvom, posve anorganskom, neugodno klizavom, metalnom. Osjetiti istinsku opipljivu nelagodu. A ipak ga neprestano želim dodirivati. Osobito hrapavu površinu rukohvata. Njegova struktura daje mi osjećaj uporišta. Čak i nervoznomu strijelcu znojna dlana oružje ne bi moglo kliznuti iz ruke. Ja bih zacijelo bio jedan od takvih. Nesposoban. Ne bih bio u stanju prisloniti cijev oružja uz nečiju sljepoočnicu, kako vlastitu, tako ni tuđu, i ispaliti hitac. Promašio bih cilj čak i iz najveće blizine.

*

VEĆ DVIJE GODINE Nicola Pammer studira germanistiku na Učiteljskoj akademiji Sveučilišta u Innsbrucku. Odrasla je u Bregenzu. Domaći stanovnici prepoznavali su njezin vorarlberški dijalekt čim bi otvorila usta i proglašavali je *provincijalkom*. Nicola se od prve minute u tome gradu osjećala strankinjom.

„Ta u Innsbrucku ima na tisuće studenata iz Vorarlberga”, govorila joj je majka. „Druži se s njima ako su ti Tirolci previše neotesani.”

Nicola je unajmila sobu u studentskoj zajednici te je s još dvjema Njemicama, jednim Gornjoaustrijancem i jednom „gorštakinjom” dijelila dotrajao i preskup stan

na prvome katu stambenog bloka u blizini sveučilišta. Nicolina soba gledala je na vrlo prometnu cestu. Noću bi si nagurala pjenaste čepiće u uši i navlačila dvostruke zastore, jer je u sobi, kad bi se upalila ulična rasvjeta, bilo svjetlije nego danju. I tijekom dana Nicola je često stavljala čepiće za uši kako bi utekla ne samo prometnoj buci, već i onoj svojih sustanara. Dvije su Njemice bile najbolje prijateljice, pa su se neprestano kroz otvorena vrata na sav glas dovikivale preko hodnika. Gornjoaustrijanac je, pak, čim bi se probudio, navijao svoju hip-hop glazbu, a bez svojih *beatova* i *rapova* nije mogao ni zaspati. Njihovi basovi tutnjali su kroza zidove.

„A gorštakinja?” raspitivala se Nicolina majka. „S njom barem možeš tračati do mile volje.”

Stanovnici Vorarlberga *gorštacima* su nazivali svoje južnije sugrađane koji su živjeli u planinskome dijelu pokrajine.

„Bea je sasvim u redu”, reče Nicola. „Ali ona je nekako sva na svoju ruku.”

To da je Bea samu sebe prozvala partijanericom i koristila se svakom prigodom za tulumarenje, Nicola je radije prešutjela.

Da je u Vorarlbergu postojalo sveučilište, Nicola bi studirala ondje. Svaku prazninu u rasporedu predavanja koristila je kako bi se odvezla kući, dvjesto kilometara do Bregenza, u svoju djevojačku sobu u potkrovlju roditeljske kuće, tek nekoliko stotina metara udaljene od obale Bodenskoga jezera.

Nicola bi se ukrcala u prepuni vlak ili sjela u auto, majčinu antracitno sivu Ford Fiestu, koju je često posuđivala kako bi što brže stigla kući. Tako je i 5. travnja

2018., kao i svakoga četvrtka, planirala krenuti odmah poslije posljednjeg predavanja. Međutim, Bea je toga dana slavila rođendan.

„Daj dođi s nama, Nicola. Barem na *pizzu*. Rezervirali smo stol u Vapianu. Da nazdravimo! Pa nije mi svaki dan dvadeset i drugi rođendan!”

„Ali moram još voziti...”

„Barem na jedan Aperol Spritz! Ta to je valjda i zakonski dopušteno. Razrijeđen mineralnom vodom!”

Umjesto jednog Aperola, popila je dva, a na kraju i treći. A razrjeđivanje mineralnom vodom ionako nije dolazilo u obzir. Kad se Nicola mnogo kasnije nego što je planirala napokon pozdravila s prijateljicama i zaputila prema autu, osjetila je djelovanje alkohola. Rijetko je pila. Povremeno malo bijela vina, inače ništa. Ali danas joj je alkohol prijao. Dobro se zabavljala. Tko zna kako bi završila ta noć da Nicola nije te večeri čvrsto odlučila krenuti na put?

*

PROTOKOL DR. WERNERA GNESSELA TERAPIJA ANDREASA BOGNERA

ponedjeljak, 15. siječnja 2018.

„Gospodine Bogner, kažete da vam je otac preminuo na današnji dan prije dvanaest godina. Osjećate li nešto određeno kad pomislite na to?”

„Ne.”

Duga stanka.

„Pušio je jednu do dvije kutije dnevno. Više od pola stoljeća. Nije bilo nikakvo čudo kad je obolio od raka pluća.”

Stanka.

„Sjećate li ga se u nekim određenim situacijama?”

„Najviše se sjećam njegovih posljednjih dana, kada sam ga posjećivao u bolnici. Opčinilo me je tjelesno propadanje toga čovjeka. Svakim danom bio je sve manji. Naposljetku od njega nije preostalo ništa osim kostiju i kože. Ležao je u krevetu, a nos mu se uzdizao uvis poput kljuna. Oči su mu bile upale. Bile su mutne i neobično su treptale. Ruke, kojima je neprestano mlatarao jer ga je negdje nešto svrbjelo, bile su mu posve krute. Čovjek bez mesa. I bez boje. Sjećam se kako sam pomislio da bih ga rado naslikao. Preslikao, onakva kakav je ondje ležao. Ali to, naravno, nisam mogao učiniti.”

„Zašto ne?”

„Djelovalo mi je previše obeščašćujućim. Njemu se to ne bi svidjelo. Osjećao bih se kao da se iskaljujem na kakvu bespomoćnom starcu. Nisam ga ni fotografirao.

Ionako gotovo nikad ne snimam fotografije. Kad vidim nešto što želim zadržati u sjećanju, ja to radije nacrtam.”

„Jeste li naslikali svoga oca po sjećanju, poslije, nakon što je preminuo?”

„Ne. Možda ga i jednostavno nisam želio crtati. Kao školarac jednom sam ga bio nacrtao olovkom. Majka mu je pokazala moj crtež kad se vratio s posla. *To bih trebao biti ja?*, pitao je nasmijavši se. Znate, on nije imao nimalo razumijevanja za umjetnost. Držao ju je gubljenjem vremena. Čitav moj život za njega je bio gubljenje vremena. Bio je trgovac automobilima. Uspješan poduzetnik. Neprestano se bavio nekim stvarima koje su donosile novac. Zacijelo vam je poznata Autokuća Bogner u ulici Höttinger Au, nedaleko od zračne luke, barem iz viđenja?”

„Da, mislim da jest.”

„Jedna od posljednjih stvari koju mi je otac rekao u bolnici, dok sam ga još mogao razumjeti, bila je: *Uskoro se više neće zvati Autokuća Bogner, nego Autokuća Neureuther*. Zamjerao mi je što nisam nastavio njegovo životno djelo. Tvrtku je morao preuzeti stranac, zato što sam je ja odbio. To mi nikada nije oprostio. Mislim da bi me najradije bio razbaštinio. Ali majka mu nije dopustila. Uostalom, prevario se: autokuća se još uvijek zove *Bogner*. Gospodin Neureuther, novi vlasnik, zadržao je ime.”

„Vi ste mu jedini sin?”

„Da, jedinac. Inače, na samome kraju, možda tjedan dana prije njegove smrti, otac mi je poželio još nešto reći. Ležao je potpuno malaksao u bolesničkom krevetu buncajući. Mislio sam kako uopće ne primjećuje da sam pokraj njega. Ali tada je iznenada otvorio svoje sićušne oči i zagledao se u mene. Gotovo sam se uplašio. Oči su

mu zasvjetlucale. Samo na nekoliko sekunda. Zatim se okrenuo, mrmljajući si nešto u bradu. Zvučalo je neprijateljski. Možda umišljam, ali činilo mi se da je govorio kako me više ne želi vidjeti. Da se ne želi više podsjećati na toga gubitnika.”

Stanka.

„Da me majka sada čuje! Kad god bih se usudio izgovoriti da me otac ne voli takva kakav jesam, ona bi rekla: ne pričaj takve gluposti. Ali ja sam uvjeren da je to bila istina. Da je moj otac priželjkivao drukčijeg sina. Sina koji će se zavlaciti pod aute i koji će klijentima izrecitirati svu moguću dodatnu opremu. Ja, s druge strane, ne uspijevam odviti ili zaviti ni obični vijak. U nekome trenutku odustao sam od razgovora s majkom o toj temi. A oca nakon toga događaja više nisam posjećivao. Sve dok nije umro. Majka me je toga dana nazvala u šest sati ujutro. Rekla je da ćemo odsad pamtiti samo sretna vremena provedena s njim. Tražila je da joj to obećam!”

„Kako ste se osjećali kad ste konačno doznali za očevu smrt?”

„Mislio sam na majku. Što će sada biti s njom? Ali ona je bila potpuno samostalna žena. Već nakon nekoliko dana bilo je jasno da se za nju ne trebam brinuti. Živnula je punim plućima. Ni dva mjeseca poslije smrti svoga supruga otišla je na putovanje u Škotsku. Nakon toga si je preko *Hurtigrutena* uplatila krstarenje norveškom obalom. Poslije je odletjela skroz do Kine i poslala mi razglednicu Kineskoga zida. Otac nikada nije želio putovati. Njemu je Tirol bio dovoljan. Majka je kao udovica sve to nadoknadila. Možda je u tome i malo pretjerala? Prije pet godina doživjela je moždani udar. Živjela je sama u ulici

Mitterweg. Nisu je na vrijeme pronašli. Ali, iskreno: teško da postoji ljepša smrt. Navečer legneš u krevet i više se ne probudiš. Time sam se uvijek tješio, kako je dobro prošla. Osobito posljednjih sedam godina, kad više nikomu nije morala polagati račune. Radila je što je željela, da bi jedne večeri samo zaspala i više se nikad nije probudila. Često mislim na majku. Ona mi je, na neki način, oduvijek bila zagonetna. I dok je bila živa, nije bila uistinu pristupačna. Još u to vrijeme počeo sam joj pisati pisma, pisma koja na kraju nikad nisam poslao. U njima sam zapisivao sve o čemu s njom nisam mogao razgovarati. Još uvijek joj ponekad znam napisati pismo, nešto poput dnevnika, ako tako želite, ubacim ga u omotnicu, oslovim je na adresu u Mitterwegu, na kojoj je majka živjela sve do smrti i zauvijek ga pospremim u ladicu s drugim bilješkama i crtežima.”

„To je vrlo dobro i slobodno nastavite s takvim ritualom.”

„Ja na to ne gledam kao na ritual. Za mene je to proces tugovanja. Ne pišem redovito pisma pokojnoj majci samo da si olakšam dušu. Već s njom vodim unutarnje dijaloge kad imam potrebu za time. Monologe. Majka je bila škrt na riječima, znate. Iz nje je rijetko kad izlazilo više riječi nego od vas kad ovako razgovaramo. Majka je bila najpragmatičnija i najsuhoparnija osoba koju si možete zamisliti. O osjećajima jednostavno nije razgovarala. S druge strane, pedantno je i gotovo zastrašujuće precizno vodila brigu o svemu za što se trebalo pobrinuti. O svim formalnostima nakon očeve smrti, o njegovu nasljedstvu... A bila je izvrsno pripremljena i za vlastitu smrt. Sve je bilo zapisano u oporuci. SOS Dječje selo i Liječnici bez granica zacijelo su bili oduševljeni izdašnim donacijama.

A i meni je ostavila više nego dovoljno. Moglo bi se reći da sam dobio lijepu odštetu za sve te udarce sudbine. Novčane su mi brige strane. Kupio sam si atelijer u ulici Sveta tri kralja, misleći da će mi u takvu, osunčanu potkrovlju... više toga uspijevati. Ali, reći ću vam nešto: za umjetnika nije nimalo dobro da se ne mora brinuti za vlastitu egzistenciju. To sam shvatio tijekom godina. U nedostatku takve, posve logične potrebe za zarađivanjem novca umjetnošću, umjetnik mora pronaći motivaciju isključivo u svojim unutarnjim nagonima. Jer, ništa ga drugo ne pokreće. Zavidim svojim kolegama koji moraju nešto prodati da bi preživjeli. Koliko im je samo velik osjećaj zadovoljstva kad u tome uspiju! Kad uspiju preživjeti zahvaljujući svojem umjetničkom stvaranju! To je jedino što imaju. Oni imaju jasan, nepatvoren životni cilj. Ako ga ne ispune, moraju gladovati. Za sebe to, pak, ne mogu tvrditi. Ja sam, u neku ruku, umjetnik iz dokolice. Za mene umjetnost nije stvar života i smrti. Imam sve što mi treba a da ne moram naslikati ni jednu jedinu sliku.”

Stanka.

„A ipak, ako sam vas dobro shvatio, mahnito radite na svojim djelima. Ako vam novac nije važan, što vas onda drugo pokreće?”

„Stvar sama po sebi...”

Stanka.

„Umjetnost kao takva..., i, da, naravno, potreba za priznanjem toga što radim. Mislim, talentiran jesam. Nije da se samo pretvaram da sam umjetnik. Ne želim se hvaliti, ali..., svakomu je potrebno nekakvo priznanje, zar ne? Potvrda za uloženi trud. Nitko nije svrha samomu sebi. To možda može trajati neko vrijeme, ali ne zadugo.”

NICOLA PAMMER toga 5. travnja nije stigla kući u Bregenz. Bilo je već kasno kad je izišla iz Vapiana. Neki Beini poznanici bili su joj itekako simpatični. Sve i da se Nicola uspjela odvesti bez poteškoća, zacijelo ne bi stigla kući prije pola dva ujutro. Ali ovako, u stanju u kojemu je bila, vožnja sve do roditeljske kuće nije dolazila u obzir. Mogla je jedino pokušati prevaliti što veći dio puta i pobjeći što dalje od Innsbrucka.

Nedugo nakon ponoći Nicola se prvi put zaustavila. Stigla je do Arlberga. Kako bi izbjegla naplatne kućice i nadzorne kamere tunela, odlučila je krenuti obilaznim putom preko prijevoja na Arlbergu. Cesta, koja se poput zmije serpentinama uspinjala prema prijevoju, u to je doba noći bila prazna. Nicola se zaustavila na malome neosvijetljenu odmorištu pokraj ceste. Odvezla se što je dalje mogla prema rubu šume i parkirala automobil u zaklonu triju visokih smreka. Isključila je motor i svjetla. Tada ju je uhvatila snažna drhtavica. Nakratko je izgubila nadzor nad svojim tijelom. Tek joj je u tom trenutku svijet počeo izmicati pod nogama. Moj Bože, pomislila je, o Bože, što sam to učinila! Suze su joj navirale na oči. Spustila je glavu na upravljač i poželjela se sakriti od sebe same i cijeloga svijeta.

Nakon nekog vremena ponovno se pribrala. Uspjela je doći dovde. Uspjet će i sve ostalo. Sada više nema povratka.

Neki mali tegljač spuštao se nizbrdo. Svjetla su mu izdaleka dopirala kroz tamu. Nicola se pritajila ispod komandne ploče sve dok se nije odvezao dalje niz cestu.

Tada je oprezno otvorila vrata i izišla iz auta, prethodno se uvjerivši da u blizini nema nikoga.

Nicolina majka oduvijek je u prtljažniku imala jedan kanistar goriva i jedan vode. Nikad se ne zna, govorila je. Nicola je uzela vodu i krpu te stala brisati prednji branik. Koliko je uspjela vidjeti, nije bilo nikakvih vidljivih oštećenja. Ništa nije bilo razbijeno niti udubljeno. Čovjeku se vjerojatno ništa nije dogodilo. Ništa opasno po život. Nicola je hitro vratila kanistar u auto i krenula dalje. Ali sada se osjećala slabom i rastresenom. Teškom mukom održavala je auto stabilnim na uskim zavojima planinske ceste.

Nicola nije izdržala više ni sat vremena kada ju je sasvim napustila snaga. Jedva je uspijevala držati upravljač. Cesta preko prijevoja u međuvremenu se pretvorila u brzu cestu. S desne strane u dolini Nicola je prepoznala parkiralište jednoga kupališta u kojemu je bila jednom prije mnogo godina. Kupalište u travnju nije radilo. Tako da njegovo parkiralište neće biti prazno samo noću, već i ujutro. Nicola je skrenula prema njemu i zaustavila vozilo pokraj ograde kupališta. Isključila je motor i svjetla. Spustila je naslon sjedala. Duboko je udahnula, onako kako je naučila na tečaju joge. Nicola je pokušavala zatvoriti oči i odspavati do svitanja. Ali pred očima su joj se neprestano vrtjele iste slike. Uvijek iznova ista scena. Udar. Kratak bljesak lica onoga pješaka. Nije mogla ni pomisliti na san.

Nicola je pogledala svoj mobitel. Nije imala propuštenih poziva. Ni poruka. Ničega. To je bilo dobro. Bea i njezini prijatelji vjerojatno još uvijek plešu na nekoj

plesnoj pozornici ili su pošli kući kako bi ondje nastavili tulumariti.

Nije bilo svjedoka. Bilo je mračno i kišovito.

Nicola je izišla na zrak. Bez cilja hodala je ukrug pod bljedim svjetlima uličnih svjetiljaka. U daljini je brzom cestom tu i tamo prošlo kakvo vozilo, ali inače je sve bilo mirno. Nicola je morala pričekati nekoliko sati. Njezina majka petkom se ujutro nakon odlaska na tržnicu uvijek nalazila na kavi sa svojim prijateljicama u središtu Bregenza. U osam sati krenut će od kuće. Tada će se Nicola moći ušuljati u kuću bez potrebe za opravdanjima i bez suvišnih pitanja. Poslije će moći reći da je krenula iz Innsbrucka rano ujutro. Nešto će već smisliti. Imat će čitavo prijepodne kako bi se osvježila i u miru razmislila o svemu. Kad joj majka oko podneva stigne kući, neće više primijetiti ništa neobično.

*

PROTOKOL DR. WERNERA GNESSELA TERAPIJA ANDREASA BOGNERA

ponedjeljak, 19. 2. 2018.

„Kako se danas osjećate, gospodine Bogner?”

„Tako-tako. Što da vam kažem... Potpuno sam se posvetio svome poslu. Ovisno o tome kako napredujem s njim, nosim se i sam sa sobom. Uvijek je isto. Moje svakodnevno raspoloženje ovisi o tome koliko sam uspješan u poslu. Je li to dovoljno?”

„Kako to mislite, gospodine Bogner? Dovoljno?”

„Pa, dovoljno za ljudski život. Dovoljno smisleno. Dovoljno ispunjavajuće. Je li dovoljno da netko ovisi samo o svom poslu? Kad voliš jedino ono što radiš? Voliš samoga sebe samo kroz svoj posao?”

„To mi vi morate reći.”

„Ne znam. Ponekad mislim da jest. A onda mi se katkad takav život čini bijednim. Ta život bi trebao biti više od pukoga rada.”

„Ali možda vaš posao jest više od pukoga rada, gospodine Bogner? Vi nemate običan posao kojemu je jedini smisao zaraditi novac. Vi ste umjetnik, slikar. Takvim ste se i sami predstavili u našem prvom razgovoru. Pričali ste mi koliko vam je važno to što ste umjetnik i kako želite da vas se kao takvoga doživi.”

„Tako je, radi se upravo o tom *doživljavanju*. Ono je ključno. Ja samoga sebe doživljavam umjetnikom, ali pitanje je kako me drugi doživljavaju. Koliko ozbiljno doživljavaju mene i moju umjetnost?”

„Tko, gospodine Bogner? Na koga točno mislite kad kažete *drugi*?“

„Na publiku, umjetničku scenu, druge umjetnike, galeriste, kolekcionare, kritičare...“

„Dakle, na vaše poslovno okruženje? Ljude koji bi mogli biti važni za vašu karijeru?“

„Ne samo na njih.“

„Je li vam jednako važno priznanje ljudi iz vašega privatnog okruženja?“

„Privatno okruženje... Sve je to isprepleteno... Moj život nije takav da odradim osam sati, pa onda imam slobodno vrijeme ili da vikendom odlazim na izlete s kuglačima. Ja sam umjetnik, dvadeset i četiri sata dnevno, sedam dana tjedno. Drukčije ne mogu. Sve i kad bih htio. Ne mogu biti drukčiji.“

„Ali vi imate i privatni život. Imate svoju obitelj.“

„Oženjen sam s Astrid. Mislite li na to kad kažete obitelj?“

„Zašto ne?“

„Nemamo djece.“

„Zar parovi koji nemaju djece ne mogu biti obitelj?“

„Imate li vi djecu, gospodine doktore? Imate li vi obitelj?“

„Ovdje nije riječ o meni. Nego o vama, gospodine Bogner. Isključivo o vama. O vašim osjećajima, iskustvima, mišljenjima.“

„Dakle, ako ćemo iskreno... A vi želite da budem iskren, zar ne?“

„To bih vas molio. U vašem interesu.“

„Astrid mi, doduše, jest supruga. Ali mi u stvarnosti vodimo odvojene živote. Nedostaje nam ono nešto što

bi nas istinski povezivalo. Mislim da i Astrid razmišlja slično. I da prešutno mene optužuje za taj nedostatak dubine u našem odnosu. Ona bi željela da je volim više nego što to pokazujem. Da više ulažem u naš odnos. Smatra da sam previše zaokupljen svojim vlastitim problemima. Zato mi je i predložila da krenem na terapiju. Kaže da gotovo svi u današnje vrijeme idu psihoterapeutu. Osobito u mojim godinama. Da u četrdesetima većina ljudi iskusi takvu..., sumnju u sebe. Muškarce osobito često obuzima takva kriza identiteta. Ali ja ne mislim da imam nekakav kompleks manje vrijednosti. Samo mrzim nepravdu. Znate, ima kolega umjetnika koji su lošiji od mene, a ipak dobivaju pozivnice da izlažu na svim mogućim izložbama, u Beču, Berlinu, posvuda. To jednostavno nije pravedno. Nisam ja nikakav egocentrik zato što me to živcira. Nisam narcis. Katkad me obuzmu ljutnja, strahovi, dvojbe. Depresivne faze. Tko ne pati od toga? Jeste li ikada čuli za sretnoga i zadovoljnog umjetnika? Nama je potreban taj crni bezdan iz kojega nešto stvaramo. Cilj terapije ne bi trebao biti da to nestane. Nemojte me pogrešno shvatiti, gospodine doktore, ne dolazim ja vama nevoljko. Nisam došao samo zato što je Astrid na tome ustrajala. Godi mi razgovor s vama. Ali ipak se ne želim odreći tog crnila koje je skriveno u meni. Ne želim terapijom izliječiti svoju kreativnost. Ona je nešto najvrednije što posjedujem.”

„Što vi zapravo želite, gospodine Bogner? Kako biste definirali cilj vaše terapije?”

„Želim zauzdati ono što me katkad iznutra izjeda, ali ne i potpuno izbrisati. Malo ublažiti visine i padove kroz koje prolazim. Između ostalog i zbog Astrid. Želim se

bolje kontrolirati a da pritom ne izgubim samoga sebe. Ponekad se ne uspijevam obuzdati. Uхватim se u mrežu fiksnih ideja. Odjednom na sve gledam negativno i ne uspijevam promijeniti perspektivu. Kao da me netko zamata u zavjesu kroz koju vanjski svijet doživljavam kao da je negdje u daljini. Danima se zatvaram u atelijer, a pritom uopće nisam u stanju raditi, već samo sjedim i raspadam se. Iznimno mi je teško prisiliti se započeti rad na novim djelima. To je ogromna borba! Tek nakon nekoliko dana ponovno počnem praviti skice velikih, malih, apstraktnih, konkretnih slika, sve dok se ne pojavi nešto za što se mogu uhvatiti kao za spasonosno uže, kojim bih se eventualno mogao izvući iz provalije u samome sebi. Međutim, uvijek postoji i mogućnost da u tome neću uspjeti i da ću zauvijek ostati izgubljen ondje dolje. I, znate li što? Koliko je god zastrašujuća ta mogućnost da zauvijek ostanem izgubljen, jednako je toliko i privlačna. Iz takva pada moguće je izvući i kreativnu snagu. Takav nestanak može poslužiti i kao korisno iskustvo, nadahnuće, pokretačka snaga. Prošle godine čak sam se na neko vrijeme povukao u jedan hotel u Italiji...”

Kratka stanka.

„Možda ću vam jednoga dana ispričati nešto više o tome... Kako stojite s obvezom čuvanja tajne, gospodine doktore? Je li ono što vam ovdje povjerim uistinu povjerljivo?”

„Povjerljivost je liječničkih informacija, dakako, zajamčena, gospodine Bogner. Ona je temelj našega terapijskog odnosa.”

„I ona je neograničena?”

„Postoji iznimka jedino u slučaju kada postoji opasnost po vas ili druge. Ako mi ispričate da namjeravate nekoga ubiti, onda moram poduzeti mjere kako bih spriječio da dođe do takva nasilna čina.”

„A kad bih vam ispričao da sam već nekoga ubio?”

„Tada bi bilo prekasno da bilo što poduzmem. Tada ne bih mogao ni smio išta poduzeti.”

*

PROMETNA NESREĆA U INNSBRUCKU – VOZAČ POBJEGAO

Policijska uprava Tirola, petak, 6. travnja 2018., 06:48

Grad Innsbruck

Priopćenje za medije tirolske policije

*Na Kaiserschützenplatzu u Innsbrucku/Wiltenu
05.04.2018. u vrijeme između 23:00 i 23:30 jednoga
je 53-godišnjega građanina Innsbrucka pri prelasku
Leopoldove ulice udarilo osobno vozilo i odbacilo na rubnik
nogostupa. Zasad neutvrđeni vozač osobnog vozila na-
stavio je vožnju ne zaustavivši se. Žrtva nesreće ostala je
ležati bez svijesti te je prevezena u Klinički bolnički centar
Innsbruck s teškim ozljedama opasnim po život. Traže
se svjedoci: Prometna policija Innsbrucka poziva svjedoke
nesreće da se jave u postaju prometne policije Innsbrucka.*

Telefonski broj: 059133 – 7591

Elektronička pošta:

LPD-T-Oeffentlichkeitsarbeit@polizei.gv.at

Policijska uprava Tirola – PR

*

KURT NIEDERER rođen je 1964. u Innsbrucku. Početkom devedesetih godina preselio se u Beč gdje je stekao reputaciju vrhunskoga likovnog kritičara i kustosa. Njegovi argumentirani članci i tjedne kolumne donijeli su mu u umjetničkim krugovima toliku slavu da se 2010.

godine spominjao kao najizgledniji kandidat za mjesto voditelja kulturne redakcije jednoga uglednog dnevnog lista. Tek na posljednjoj instanciji dobio je iznenađujuću i, po njegovu mišljenju, neshvatljivu i neopravdanu odbijenicu. Niederer se otad nije libio govoriti o „uvijek istim smicalicama unutar uskoga kruga bečkih umjetnika”. Nekoliko mjeseci poslije vratio se u svoj rodni grad.

Andreas Bogner često je slušao o Niedereru i čitao njegove članke. Međutim, prvi ga je put upoznao tek u travnju 2017. godine. Kad je prijavljivao svoj projekt „Dolasci/Odlasci” na otvoren natječaj za umjetnost u arhitekturi Niedererovo ime odmah mu je zapelo za oko na popisu članova žirija i motiviralo ga je što će se njegovim djelom pozabaviti uvaženi kritičar.

U malome gradu poput Innsbrucka nije bilo mnogo prilika za afirmaciju u širim umjetničkim krugovima. Za takvo što Bogner bi se trebao preseliti u Beč, Zürich ili Berlin. Ali te gradove nije volio, iako je u njima bilo neusporedivo više kolekcionara i umjetničkih galerija. Bogner se nadao da će uspjeti pronaći svoj vlastiti put. Nije želio stvarati u nekoj od umjetničkih metropola, već se želio proslaviti iz sjene. Želio je stvarati umjetnička djela koja će se na međunarodnom umjetničkom tržištu afirmirati isključivo svojom kvalitetom, čak i ako dolaze iz provincije. Bogner je bio prožet mišlju da će postići nešto izvanredno.

A sada se u Innsbrucku preuređivala pješačka zona Sparkassenpassage. Pružala se rijetka prilika da domaći umjetnik privuče pozornost. U natječaju za prenamjenu prostora raspisana je nagrada od 50 000 eura za umjetnički projekt u javnome prostoru. Bilo je više od stotinu

prijava, a jedna od njih bila je i Bognerova multimedijalna instalacija. Iako je dotad radio isključivo kao likovni umjetnik, odlučio je odložiti olovke ustranu i okušati se u nečemu novom. Za projekt umjetnosti u arhitekturi Bogner nije nacрте napravio ručno, već je umjesto toga grafike stvorio uz pomoć računalnoga programa. Bogner je za to unajmio programera.

„Mogu vam to napisati u programskom jeziku C++. Uz *Open Frame Works* to neće biti nikakav problem”, rekao mu je mladić. „Mi napravimo *SVG* vektorske grafike, izračunamo koordinate i naposljetku ih pretvorimo u animirane piksele. To bi moralo uspjeti.”

Bogner je želio napraviti neprekidnu i kontinuiranu računalnu animaciju u stvarnome vremenu, koja na slikovit način prikazuje progresivni rast svjetske populacije. Na videozidu koji se sastojao od dvadeset HD monitora, svjetsko stanovništvo bilo bi prikazano kao površina mora. Svaka novorođena osoba pojavljivala bi se u stvarnome vremenu na gornjem rubu ekrana kao kapljica vode, padala u animirano more ljudi, izazivajući, naoko neprimjetan, ali stalan porast razine mora. Istodobno bi svaka osoba koja umre bila predstavljena kao mjehurić isparavanja, koji se odvaja od morske površine, uzrokujući pad razine vode. S obzirom na to da više kapljica kapa u more nego što mjehurića iz njega isparava, tijekom duljega razdoblja moglo bi se vidjeti kako razina mora sve više raste približavajući se kritičnoj točki. Tu je oznaku Bogner obilježio na fiktivnome obalnom krajoliku koji je dizajnirao uz rub mora.

U tradicionalnome tirolskom katoličkom okruženju Bogner je očekivao značajan otpor prema svojoj instalaciji

„Dolasci/Odlasci”. Unatoč tomu, projekt je pomno isplanirao i prijavio ga na natječaj, priloživši detaljan tehnički opis i troškovnik. Prošao je u drugi krug natjecanja i ušao u uži izbor triju konačnih kandidata. Bogner se tada još detaljnije pripremio za predstavljanje projekta uživo. Očekivao je kako će ga članovi žirija rešetati sadržajnim, konceptualnim pitanjima te nadasve onima o tehničkoj izvedbi. Bogner je mislio da je spreman na sve to. Ušao je u konferencijsku dvoranu Tirolskoga pokrajinskog sabora i sjeo na stolicu pred petero članova žirija. Njihove oči proučavale su ga neodređeno, ni osobito hladno, ni prisno. Bogner nije mogao odgonetnuti misli tih žena i muškaraca. Kad je počeo opisivati projekt glas mu je gotovo pucao. Prsti, kojima je upravljao prijenosnim računalom, isprva su mu toliko drhtali da je jedva uspijevaao upravljati pokazivačem. Ali nervoza je s vremenom splasnula. Postupno je stekao samopouzdanje. Nakon određena vremena čak je pomislio da primjećuje kako se raspoloženje u prostoriji opušta, i prema njemu i prema njegovu projektu. Uvjerljivo je objasnio troškove proizvodnje. Vješto je odagnao zabrinutost zbog vandalizma. Potkraj izlaganja neočekivano ga je prekinuo Kurt Niederer, koji je dotad šutke sjedio u kutu.

„Jeste li vi rasist, gospodine... kako se ono zovete? ... Bogner?” iznenada je upitao.

„Oprostite, molim?”

„Čuli ste moje pitanje. Izrekao sam ga jasno i glasno.”

„Ne”, reče Bogner.

„Što *ne*?”

„Ne, nisam rasist.”

„Ali vaš projekt ostavlja upravo takav dojam, a mislim da gradu Innsbrucku, koji teži kozmopolitskom imidžu turističke destinacije, nije u interesu postavljati takvu banalnu, crno-bijelu *umjetničku* instalaciju usred gradskoga središta.”

„Ne razumijem vas, oprostite... Kako to mislite?”

„Poštovani gospodine Bogner, ja vjerojatno nisam jedini koji se hvata za glavu zbog neumjerene patetike kojom ste nakrcali svoj rad. Vaša instalacija je poput podignuta kažiprsta. Upozorenje umjetnika koji smatra da je pametniji od svojih sugrađana. Svojim... *umjetničkim djelom* ističete proročansko, čak biblijsko upozorenje. Ne nedostaje mnogo da se u određenu trenutku na vašemu digitalnom moru pojavi još i Noina arka, koja će spasiti dobre, hrabre, bijele duše, dok će ostale, koji more boje u crno i podižu mu razinu iznad infantilno prikazane obale, zateći naizgled zaslužena smrt utapanjem. Koristite *RGB 000*, potpuno crnilo, koje ste vrlo očito istaknuli kako biste crnim kapljicama predstavili nezaustavljivu plimu koja nas preplavljuje i koja će nas potopiti. Može li metafora ikako biti jasnija? Crni svijet prebrzo se množi! Osim toga, stječe se dojam kako ne žalite samo zbog eksplozije stanovništva na afričkom kontinentu i posljednjoj migracijom prema sjeveru, već da čak sugerirate i mogućnost eutanazije jer bijeli mjehurići zraka presporo pucaju. Ne samo da bi na nas trebalo padati manje crnih kapljica, već bi se i više beskorisnih mjehurića trebalo rasplinuti kako bi se zaustavila sve veća prenapućenost našega planeta. To je poruka ove instalacije kakvom je ja doživljavam. Mislim da ću vas poštediti detaljnije